

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-25>

УДК 336.7

УПРАВЛІННЯ НЕПРАЦЮЮЧИМИ КРЕДИТАМИ БАНКІВ: СВІТОВИЙ ДОСВІД

MANAGEMENT OF NON-PERFORMING LOANS OF BANKS: INTERNATIONAL EXPERIENCE

Андрущак Євгенія Михайлівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6691-9747>

Перепьолкіна Олена Олександрівна

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри,
Львівський торговельно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5784-1490>

Герасименко Аліна Валеріївна

здобувач наукового ступеня доктора філософії,
Львівський національний університет імені Івана Франка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6942-7211>

Andrushchak Yevheniya, Perepolkina Olena, Herasyenko Alina
Ivan Franko National University of Lviv

Метою дослідження є висвітлення зарубіжного та вітчизняного досвіду у вирішенні проблеми високого рівня непрацюючих кредитів банків, та аналіз можливостей імплементації ефективного зарубіжного досвіду щодо способів врегулювання NPLs, враховуючи сучасні реалії України. Розкрито економічну сутність, наслідки формування та способи врегулювання NPLs. Проаналізовано досвід Республіки Корея у вирішенні проблеми високого рівня NPLs, внаслідок реалізації множини фінансово-економічних ризиків з настанням фінансової кризи 1997 р. Висвітлено досвід Європейського Союзу щодо врегулювання стрибкоподібного збільшення рівня NPLs після фінансово-економічної кризи 2013–2014 рр. Розкрито природу формування та характер динаміки рівня NPLs в банківській системі України, в тому числі проаналізовано вплив війни на ці процеси. Висвітлено зусилля Національного банку України та банків в Україні, що були спрямовані на подолання високого рівня NPLs у 2017–2021 рр. Охарактеризовано вплив повномасштабної війни в Україні на рівень NPLs у 2022–2023 рр. Проаналізовано можливості адаптації та імплементації кращого зарубіжного досвіду з врегулювання високого рівня NPLs, зважаючи на сучасні реалії України.

Ключові слова: непрацюючі активи, непрацюючі кредити банків, NPLs, управління непрацюючими активами, російсько-українська війна.

Under the pressure of recent events and challenges – the war in Ukraine, multiple military conflicts in the world, increased geopolitical turbulence, the actualization of industrial policy by states, the socio-economic consequences of the COVID-19 pandemic, rising climate risks, and the need to accelerate the transition of countries to sustainable development – the modern world is plunged into deep transformation processes. In turn, the intensity and accumulation of these processes has significantly affected the quality of assets of banking institutions around the world, and especially the level of non-performing loans. The COVID-19 pandemic has led to a significant decline in business activity of economic agents and affected the solvency of the population. Supply chain disruptions caused an imbalance in financial flows, leading to financial difficulties and/or bankruptcy of business entities. These circumstances have been the determining factors in the sharp increase in NPLs in recent years in many countries. However, the problem of NPLs management in the context of the war in Ukraine is becoming critically acute, mainly due to the fact that banks have non-performing assets of Russian origin and the lack of modern global experience in handling such assets. The purpose of the study is to highlight foreign and domestic experience in addressing the high level of non-performing loans of banks, and also to assess the possibilities of implementing effective foreign experience in resolving NPLs in the current realities of Ukraine. The economic essence, consequences and ways of NPLs settlement are revealed. The experience of Korea in resolving the high level of NPLs due to the realization of

a multitude of financial and economic risks with the onset of the financial crisis of 1997 is analyzed. The peculiarities of the European Union's experience in overcoming the sharp increase in the share of NPLs after the financial and economic crisis of 2013–2014 are highlighted. The nature of formation and dynamics of NPLs in the banking system of Ukraine is revealed, including the impact of the war on this process is analyzed. The article highlights the efforts of the National bank of Ukraine and banks in Ukraine aimed at overcoming the high level of NPLs in 2017–2021. The impact of a full-scale war in Ukraine on the level of NPLs in 2022–2023 is characterized. The possibilities of adopting and implementing the best foreign experience in resolving the high level of NPLs in view of the current realities of Ukraine are assessed.

Keywords: non-performing assets, non-performing bank loans, NPLs, non-performing asset management, russian-ukrainian war.

Постановка проблеми. Під впливом останніх подій та викликів – війна в Україні, множинні спалахи військових конфліктів у світі, посилення геополітичної напруженості, актуалізація проведення державами промислової політики, соціально-економічні наслідки пандемії COVID-19, підвищення кліматичних ризиків і необхідність прискорення переходу країн на засади сталого розвитку – сучасний світ поринув у глибокі трансформаційні процеси. Своєю чергою, інтенсивність і нагромадження цих процесів в значній мірі відобразилися на якості активів банківських установ. Пандемія COVID-19 призвела до суттєвого зниження ділової активності економічних агентів і вплинула на платоспроможність населення. Збій ланцюгів постачання викликав дисбаланс руху фінансових потоків, призвів до фінансових труднощів та / або банкрутства суб'єктів господарювання. Ці обставини стали визначальними чинниками у стрибкоподібному збільшенні рівня непрацюючих кредитів у останні роки в багатьох країнах світу. Проте критично гостро постає проблематика управління непрацюючими кредитами банків в Україні, у тому числі через наявність у системі непрацюючих активів російського походження і відсутність сучасного світового досвіду із стягнення таких активів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика управління непрацюючими активами банків, в тому числі непрацюючими кредитами, перебуває у центрі наукового інтересу широкого кола науковців і практиків. Серед вітчизняних вчених слід віддати належне працям: Ю. Макаренко, І. Онищенко [3], Ж. Торяник, В. Федоренко [9], які розкрили теоретичні аспекти системи управління проблемною заборгованістю в банках; Є. Андрущак, О. Баран [1], Н. Приказнюк, Ю. Загороднюк [5], які дослідили сучасні підходи до управління проблемними кредитами в банках і запропонували шляхи їх вдосконалення; Л. Крот, Л. Шаповал, П. Фугело [2], які висвітлили специфіку макропруденційного управ-

ління проблемними активами банківських установ; Н. Шаповал, Т. Брик, Т. Милованова, Р. Вохри (*R. Vohra*), О. Соболева, І. Михайлова [16], які розкрили особливості продажу непрацюючих активів в Україні, та багатьох інших. Питання управління непрацюючими активами банків є предметом ґрунтовних досліджень та активної наукової дискусії серед вчених і практиків у багатьох країнах світу. Зокрема, проблематика непрацюючих кредитів у країнах Європейського Союзу висвітлена у працях Р. Мартіна (*R. Martin*) [12; 13], Дж. Фелла (*J. Fell*), М. Гродзіцкі (*M. Grodzicki*), Е. О'Брайена (*E. O'Brien*) [13], Д. Анастасіу (*D. Anastasiou*) [10] та багатьох інших. Питання непрацюючих активів гостро постає в Індії та висвітлене у працях Ш. Саксена (*Sh. Saxena*) [14], Б. Селвараджана (*B. Selvarajana*), Дж. Вадівалагана (*G. Vadivalagan*) [15]. Досвід Республіки Кореї у вирішенні проблеми непрацюючих активів висвітлено у праці Д. Канга (*D. Kang*) [11].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Віддаючи належне безсумнівно цінному науковому доробку вчених і практиків щодо означеної проблематики, слід зауважити, що окремі питання управління непрацюючими кредитами банків потребують подальшого дослідження. Зокрема, існує необхідність у висвітленні можливостей адаптації та імплементації кращого зарубіжного досвіду у сфері управління непрацюючими кредитами банків з огляду на сучасні реалії України.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Ціль дослідження полягає у висвітленні зарубіжного досвіду у вирішенні проблеми високого рівня непрацюючих кредитів банків, а також аналіз можливостей його імплементації в сучасних реаліях України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Непрацюючі кредити (з англ. «non-performing loans» або «NPLs») – це банківські кредити, які несвоєчасно погашаються або навряд чи будуть погашені позичальником

[19]. Згідно з класифікацією Національного банку України (НБУ), непрацюючий кредит – це актив, за яким прострочення погашення боргу перевищує 90 днів (30 днів для банків-боржників) або за яким боржник неспроможний забезпечити виконання зобов'язань без стягнення забезпечення [4]. Як правило, неспроможність позичальників погашати кредити посилюється під час фінансово-економічних криз та наступних рецесій. Внаслідок цього у багатьох банках по всьому світу накопичуються NPLs. Високий рівень NPLs негативно впливає на економічне зростання, процеси відтворення в економіці, макроекономічну динаміку, оскільки знижує прибутковість банків та їхню здатність слугувати додатковим каналом фінансово-кредитної підтримки для суб'єктів господарювання (особливо для мікро-, малого- та середнього бізнесу).

Слід акцентувати, що управління непрацюючими активами, в тому числі NPLs здійснюється як на рівні банківської установи, так і на рівні наглядового органу (як правило, центрального банку). Зокрема, на рівні банку до основних способів врегулювання потенційно проблемної заборгованості та NPLs належать реструктуризація, рефінансування, примусове стягнення (через претензійно-судовий механізм), продаж непрацюючих кредитів третім особам (інвесторам), сек'юритизація, конвертація боргу в капітал тощо. Також банки можуть делегувати роботу з повернення непрацюючої заборгованості спеціалізованим компаніям. На рівні центрального банку застосовуються макропруденційні інструменти (щодо капіталу, ліквідності та ін.), які постійно вдосконалюються. Способи управління NPLs, які показують свою ефективність, можуть значно відрізнитися в залежності від країни.

Науковий інтерес становить досвід подолання високого рівня непрацюючих активів у Республіці Корея. Так, фінансова криза 1997 р. стала переломною подією в корпоративній та фінансовій реструктуризації в Кореї: невідготівлена фінансова лібералізація призвела до зростання ризиків у фінансовій системі, прибутковість корпорацій поступово знижувалася, фінансове регулювання та нагляд не були адекватними з міжнародної точки зору. За цих обставин, у березні 1998 р. обсяг NPLs склав 118 трлн. піденно-корейських вон рівень або 15% ВВП Кореї [11]. Протягом усього процесу реструктуризації NPLs корейських банків важливу роль відігравали такі виконавчі агенції: Корейська корпорація страхування депозитів (KDIC), Корейська

корпорація з управління активами (КАМСО), державна Корпорація з управління активами (АМС) (спеціалізувалась на роботі з NPLs). Левову частку непрацюючих активів і NPLs у фінансових установ і банків придбавала саме КАМСО за ціною близькою до справедливої ринкової зі значним дисконтом від балансової вартості. Основними методами управління непрацюючими активами та NPLs були такі [11]:

- прямий продаж третім особам – індивідуальний продаж (судові аукціони та продаж корпоративних кредитів) та оптовий (портфельний) продаж (об'єднання великої кількості NPLs, які могли бути неоднорідними за якістю);

- продаж спільному підприємству спеціального призначення (СПСП). КАМСО та інвестори створили СПСП для зберігання NPLs з метою їх подальшого врегулювання. Так, КАМСО перевела NPLs на баланс СПСП, на основі якого потім були випущені облігації та акції (сек'юритизація, забезпечена активами);

- конвертація боргу в капітал, що передбачало обмін NPLs на капітал.

Таким чином, в Республіці Корея саме держава в особі компетентних виконавчих агенцій відіграла ключову роль у радикальній реструктуризації непрацюючих активів фінансових установ. Одним із найефективніших методів врегулювання високого рівня NPLs в Кореї був продаж третім особам. Відносно швидке врегулювання NPLs зменшило їхній обсяг у банківському секторі до 61 трлн. піденно-корейських вон на кінець червня 2002 р., що еквівалентно приблизно 2,4% від загального обсягу кредитування [11].

Стрибокподібне підвищення NPLs мало місце також і в Європі. Зокрема, після фінансової кризи 2013-2014 рр. європейські банки накопичили значний обсяг NPLs: станом на кінець 2016 р., їхній обсяг в банківській системі Європейського Союзу становив майже 1 трлн. євро, що еквівалентно 6,7% від сукупного ВВП Європи [19]. Ключовими заходами, які сприяли зниженню рівня NPLs в банківській системі Європи були такі [12; 13]:

- визначення термінів «невиконання зобов'язання» («nonperforming exposures») та терпимість («forbearance») Європейською службою банківського нагляду (2014 р.);

- настанови Європейського центрального банку (ЄЦБ), які встановили чіткі очікування щодо внутрішнього управління NPLs в банках. Ці настанови були направлені

близько 120 банкам Євросони під прямим наглядом ЄЦБ у 2017 р.;

– набуття чинності Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ 9), які змусили банки застосовувати перспективне резервування;

– прискорене формування резервів через наглядові очікування ЄЦБ щодо банків, які перебувають під його наглядом, в тому числі для кредитів, виданих після квітня 2019 р., що стримало повторне накопичення недорезервованих непрацюючих кредитів («пруденційний бекстоп»).

З рис. 1. можна зробити висновок про впевнене зниження як відносного, так і абсолютного значення непрацюючих кредитів у Центральній, Східній та Південно-Східній Європі у період II півріччя 2018 р. – II півріччя 2023 р. Експерти зауважують [13], що зменшення обсягів NPLs за рахунок їхнього продажу банками стороннім інвесторам не було визначальним заходом. Саме списання непрацюючих кредитів, прогрес у реструктуризації, примусовому стягненні та поверненні кредитів відіграли ключову роль у забезпеченні позитивної динаміки. У цей період, найбільший внесок у зниження NPLs здійснила Польща, де їхній обсяг зменшився на 0,7 млрд. євро, або на 7,1% [13].

Слід зауважити, що дані по NPLs у Центральній, Східній та Південно-Східній Європі включають також і Україну, яка за рівнем NPLs в останні роки б'є світові рекорди (рис. 2).

Згідно даних міжнародного аналітичного ресурсу «The Global Economy» за підсумками 2022 р. Україна посіла друге місце в світі за рівнем NPLs (рис.2). При цьому, серед-

ній показник рівня NPLs за 2022 р. на основі даних 76 країн становив 5,5%, найвище значення було в Екваторіальній Гвінеї (55,41%), а найнижче – у Швеції (0,3%) [18].

Дані рис.4 засвідчують хвилеподібний характер динаміки NPLs банків в Україні, при цьому період 2015-2017 рр. ознаменувався «цунамі», за яким слідувало стрибкоподібне зростання цього показника. За даними НБУ [4] значний приріст частки NPLs у 2015-2017 р. пояснюється переважно трьома факторами: проведенням НБУ оцінки якості активів банків (AQR), що спонукало банки визнати багато кредитів непрацюючими; запровадження більш жорсткого визначення терміну «непрацюючий кредит» відповідно до міжнародних практик (постанова Правління НБУ №351); визнання непрацюючих кредитів АТ КБ «Приватбанк» після націоналізації. Неможливо не акцентувати на впливі війни на Сході України у 2014 р. на рівень NPLs: зовнішні шоки, війна, втрата територій та ринків збуту вплинули на якість боргу вкрай негативно – загалом 17% NPLs були пов'язані з цими факторами. Проте за даними НБУ визначальними в перетворенні кредитів на непрацюючі стали саме внутрішні проблеми банківської системи (низькі кредитні стандарти, нехтування лімітами концентрації боргів, кредитування пов'язаних осіб та високий обсяг валютного кредитування) [4].

З даних рис. 3 і рис. 4. можна прослідкувати планомірне зниження рівня NPLs банків в Україні: з 54,54% (594,9 млрд. грн.) у 2017 р. до 30,02% (345,1 млрд. грн.) у 2021 р. Слід акцентувати на значному об'ємі роботи, виконаної НБУ у напрямі покращення ситуації щодо високого рівня NPLs банків в Україні в

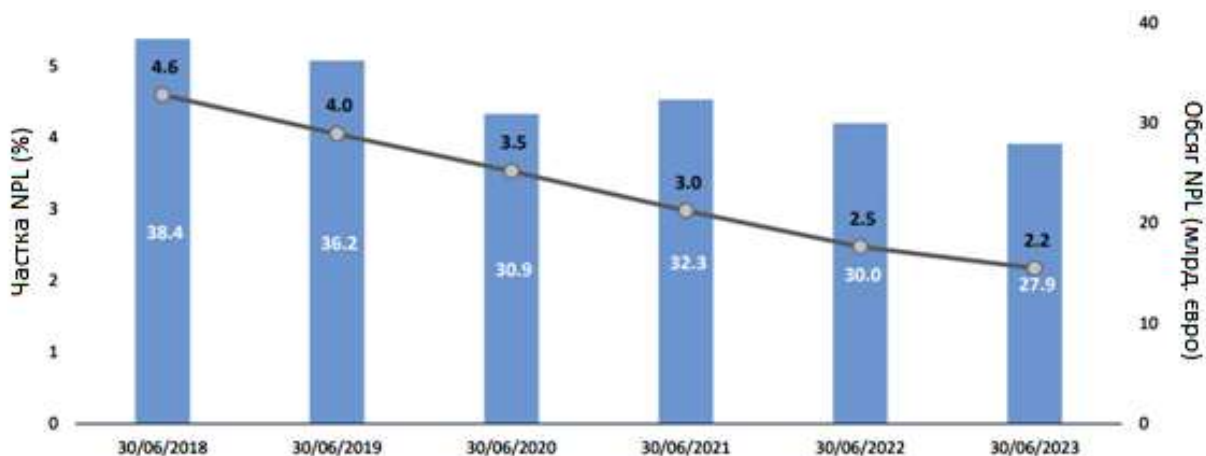

Рис. 1. Динаміка NPLs у Центральній, Східній та Південно-Східній Європі (II півріччя 2018 р. – II півріччя 2023 р.)

Джерело: [13]

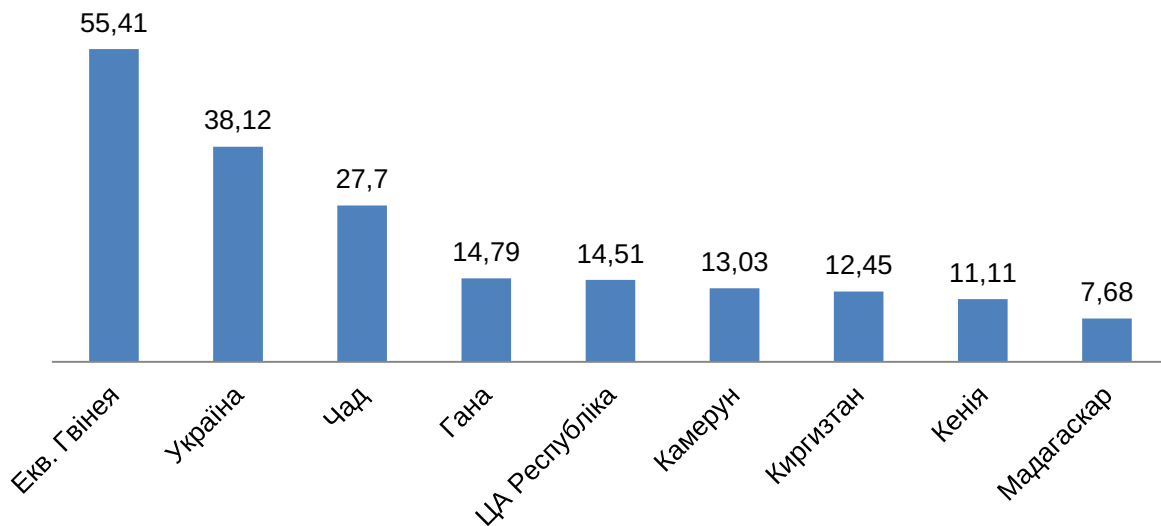

Рис. 2. Топ-9 країн за рівнем NPLs в світі (2017–2023 рр.), %

Джерело: [17; 18]

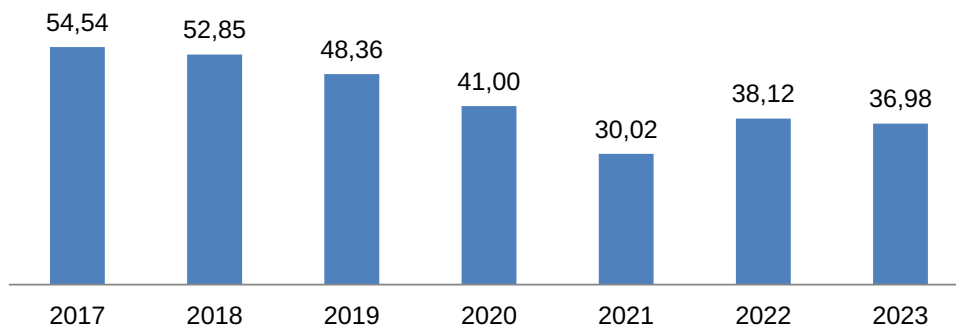

Рис. 3. NPLs в Україні (2017–2023 рр.), %

Джерело: [4]

останні роки. Зокрема, за рахунок удосконалення підходів до оцінки стійкості банків і банківської системи України до несприятливих змін у макроекономічному середовищі, аналізу бізнес-моделей банків, оцінки якості внутрішнього контролю та корпоративного управління в банках та ефективності управління ризиками, оцінки ризиків ліквідності і фінансування та якості управління банками цими ризиками, моніторингу фінансового стану банків та показників діяльності банків з урахуванням ризик-орієнтованого підходу щодо здійснення банківського нагляду тощо [6]. У цей період, значний внесок у напрямі зниження загального рівня NPLs банків в Україні здійснив АТ «Ощадбанк» шляхом фінансової реструктуризації проблемної заборгованості та використання претензійно-судового механізму [4].

Також варто зазначити, що у 2016–2018 рр. з метою продажу NPLs третім особам активно використовувалась українська платформа

«ProZorro» (за період з 31 жовтня 2016 р. по 25 липня 2018 р. на аукціонах було реалізовано близько 22% від номінальної вартості кредитів, що становить середнє співвідношення вартості контракту до номінальної вартості на рівні 30%) [16]. Україна використовувала два типи аукціонів: Реверсивний аукціон «ProZorro» та Гібридний голландський аукціон. Гібридний голландський аукціон був запроваджений у жовтні 2017 р. для вирішення проблем неефективності через певну стратегічну поведінку учасників торгів та придушення конкуренції через асиметричну інформацію [16].

Внаслідок повномасштабної війни, починаючи з 24.02.2024 р. ситуація з високою часткою NPLs банків в Україні знову загострилась: частка NPLs збільшилась із 30,02% станом на 01.01.2022 р. до 37,35% станом на 01.01.2024 р., поглибилась проблематика механізму стягнення непрацюючих активів російського походження. Водночас, порівняно

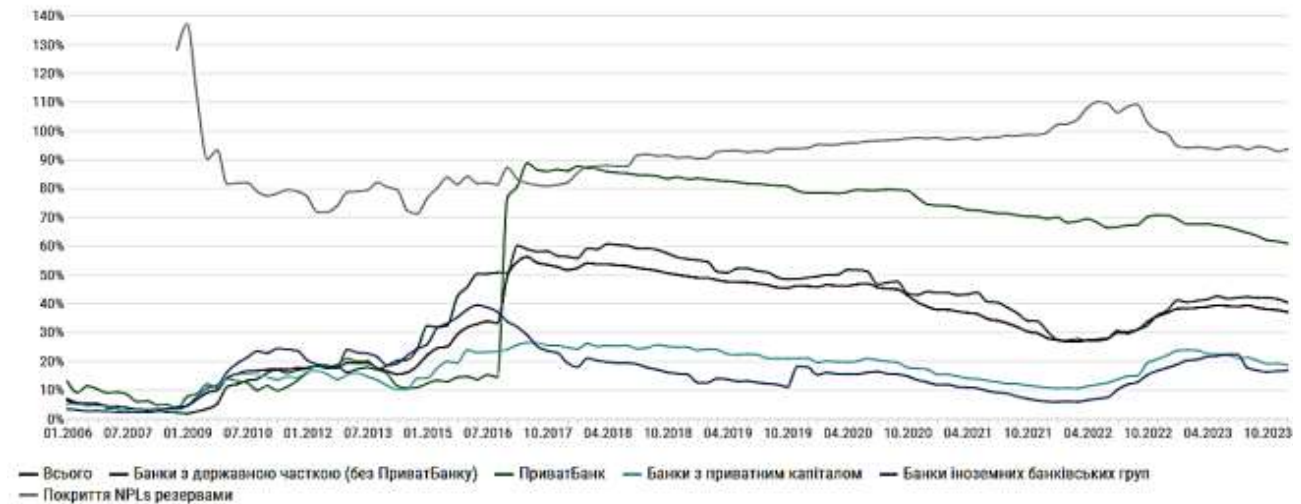

Рис. 4. NPLs у розрізі банківських груп в Україні (2006-2023 рр.), %

Джерело: [4]

з аналогічним періодом минулого року, станом на 01.01.2024 р. частка NPLs зменшилась на 0,8 в.п., а їхній обсяг скоротився на 9,7 млрд. грн – до 422,4 млрд. грн. Ключовими факторами скорочення частки NPLs за останній рік були: нарощення обсягів кредитування банками, незважаючи на війну; активна робота банків з реструктуризації проблемної та непрацюючої заборгованості. За даними опитування НБУ, банки реструктуривали 73 млрд. грн, або понад 89% «воєнних» непрацюючих кредитів [4]. Визначальними у погіршенні статистики NPLs є фінансово-економічні наслідки війни для бізнесу в Україні. На сьогоднішній день, сформувались такі категорії NPLs суб'єктів господарювання, в тому числі підприємств промислового сектора:

- непрацюючі кредити підприємств, виробництво яких постраждало внаслідок воєнних дій на території України (фізичне знищення, повне або часткове);
- непрацюючі кредити підприємств, бізнес яких постраждав внаслідок воєнних дій (втрата частини виробничих потужностей; втрата основних ланцюгів постачання, збуту тощо);
- непрацюючі кредити підприємств недобросовісних позичальників (які користуються воєнними реаліями як приводом не виконувати взяті на себе зобов'язання);
- непрацюючі кредити підприємств, які перебувають у процедурі банкрутства;
- непрацюючі кредити підприємств власників-політично пов'язаних осіб;
- непрацюючі кредити підприємств колишніх банків з російським капіталом.

Разом з тим, за даними аналізу, більшість «воєнних» NPLs не є безпосередньо пов'язаними з окупацією та / або руйнуванням, тож ці позичальники зможуть поновити обслуговування позик з подальшим відновленням економіки [4]. Стосовно подальшої роботи із зниження рівня NPLs, НБУ зазначає, що вона триватиме після завершення глибокої фази поточної кризи: банки матимуть актуалізувати стратегії скорочення NPLs після припинення чи скасування воєнного стану [4]. Важливий внесок у роботу з врегулювання проблеми NPLs здійснює Фонд гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО), зокрема шляхом продажу на аукціонах матеріальних і нематеріальних активів неплатоспроможних банків. Так, за 2023 р. ФГВФО продав на аукціонах активи неплатоспроможних банків на суму 4,9 млрд. грн., з яких 2,3 млрд. грн. – активи дочірніх російських банків.

Як зазначають експерти [4; 16], окрім чинника впливу війни, ключовою проблемою високого рівня NPLs в Україні є неефективність системи стягнення заборгованості. Зокрема, існує проблема різного регулювання стягнення рухомого і нерухомого майна. Слід також зауважити про неврегульованість законодавства, що дозволяє зловживання зі сторони позичальника і затягування строків виконання процедури стягнення щодо заставного майна (реструктуризація за рішенням суду; оскарження кредитних договорів, договорів застави та поруки; фіктивне банкрутство; фіктивні кримінальні справи та арешт заставного майна; відтермінування судового процесу тощо). Відтак, процедура стягнення банком

заборгованості може тривати роками. Вважаємо таким, що порушує права банку як кредитора закріплення судової практики (головним чином, в п. 54 Постанови Верховного Суду від 28.03.2018 р. у справі № 444/9519/12 [8]) в частині формування правового підґрунтя для несплати процентів позичальником за користування кредитними коштами після закінчення строку дії кредитного договору (при наявності несплаченої простроченої заборгованості за тілом кредиту та іншими нарахуваннями).

Висновки. В результаті аналізу зарубіжного досвіду (зокрема, на прикладі Республіки Корея та Європейського союзу) щодо врегулювання проблеми високого рівня NPLs можна дійти висновку, що ефективність обраних способів подолання означеної проблеми значною мірою залежить від глибини втручання держави, рівня розвитку ринку цінних паперів, узгодженості нормативно-правового регулювання та прозорості судової системи. Щодо України, слід наголосити, що суттєве збільшення рівня NPLs внаслідок війни є безпрецедентним для банкоцентричної економіки в XXI столітті. Відповідно, з одного боку об'єднана робота банків, наглядових органів і державних агенцій, а з іншого боку імплементація кращого зарубіжного досвіду щодо управління NPLs – забезпечать формування нового унікального для сучасного світу досвіду щодо вирішення означеної проблематики. Стосовно можливостей адаптації проаналізованого зарубіжного досвіду для України, слід зауважити таке:

– важливим є подальше запозичення макропруденційного інструментарію Європейського союзу щодо врегулювання NPLs, оскільки ефект від його імплементації після фінансової кризи 2013–2014 рр. забезпечив адекватне реагування банківської системи Європи на нові виклики під час пандемії COVID-19;

– необхідним є наближення та адаптація вітчизняного законодавства до правових норм Європейського Союзу, що дозволить нівелювати значну кількість неточностей, прогалин, та тим самим зробить механізм судово-претензійного стягнення простроченої заборгованості більш ефективним;

– потребує розвитку ринок непрацюючих активів, що дасть змогу більш ефективно реалізувати такий спосіб врегулювання NPLs як продаж третім особам. При цьому, є необхідність у посиленні захисту прав інвесторів в Україні та виробленні механізмів недопущення повторного переходу активів у власність колишніх боржників (особливо, що стосується російських активів [7]);

– зважаючи на відмінності у банківському законодавстві, не всі елементи зарубіжного досвіду можна адаптувати для України: зокрема, конвертація боргу в капітал (що виявилось досить успішним способом врегулювання високого рівня NPLs у Республіці Корея) суперечить принципу відокремлення банківського та інвестиційного бізнесу;

– перспективним є використання механізму сек'юритизації у врегулюванні високого рівня NPLs в сучасних реаліях України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрущак Є., Баран О. Шляхи вдосконалення управління проблемними кредитами в банках України. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2014. Вип 31. Частина 1. С. 42–48. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/17071/1/Rorm_Rynk_Econ_31_1_2014.pdf (дата звернення: 03.02.2024).
2. Крот Л., Шаповал Л., Фугело П. Макропруденційне управління проблемними активами банківських установ. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2020. Вип. 33. 104–114. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2020-2-13> (дата звернення: 03.02.2024).
3. Макаренко Ю., Онищенко І. Теоретичні аспекти системи управління проблемною заборгованістю в банках. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 1. С. 18–23. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct36-70> (дата звернення: 03.02.2024).
4. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/> (дата звернення: 03.02.2024).
5. Приказнюк Н., Загороднюк Ю. Сучасні підходи до управління проблемними кредитами в банках. *Причорноморські економічні студії*. 2022. Вип. 73. С. 103–109. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.73-16> (дата звернення: 03.02.2024).
6. Про діяльність Правління Національного банку України щодо розвитку банківської системи та окремих нормативних актів з питань банківської діяльності : Рішення Ради Національного банку України від 26.09.2018 р. № 45-рд. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/vr045500-18> (дата звернення: 05.02.2024).
7. Про забезпечення захисту національних інтересів за майбутніми позовами держави Україна у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації: Постанова КМУ від 03 березня 2022 р. № 187. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 05.02.2024).

8. Справа №444/9519/12: Постанова Верховного суду України від 28 березня 2018 року. URL: <https://verdictum.ligazakon.net/document/74838904> (дата звернення: 05.02.2024).
9. Торяник Ж., Федоренко В. Організаційно-теоретичні основи управління проблемними активами банківських установ. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип.35. 455463. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct36-70> (дата звернення: 03.02.2024).
10. Anastasiou D. Management and Resolution methods of Non-performing loans: A Review of the Literature. *SSRN Electronic Journal*. 2016. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2825819 (дата звернення: 03.02.2024).
11. Kang D. Resolution of Non-Performing Assets: Experiences of Korea (English). Washington, D.C.: World Bank Group, 2018. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/465341585199455656/Resolution-of-Non-Performing-Assets-Experiences-of-Korea> (дата звернення: 03.02.2024).
12. Martin R. NPL Trading Platforms: Experience from Europe. RCI-POD Webinar: Strengthening Asia's NPL Markets through Transaction Platforms (April 7, 2021). URL: https://aric.adb.org/pdf/rcipod/episode_19/NPL%20Trading%20Platforms_Experience%20from%20Europe.pdf (дата звернення: 03.02.2024).
13. Nonperforming Loans in Asia and Europe – Causes, Impacts, and Resolution Strategies / Edited by John Fell, Maciej Grodzicki, Junkyu Lee, Reiner Martin, Сун-Young Park, and Peter Rosenkranz. Asian Development Bank, 2021. 230 p. URL: <https://aric.adb.org/pubs/nplresolutionstrategies/npls-in-asia-and-europe-causes-impacts-resolution-strategies.pdf> (дата звернення: 03.02.2024).
14. Saxena Sh. Management of Non Performing Assets in Banks – An Overview. *Global Journal of Management and Business Studies*. 2013. Vol. 3. No. 10. P. 1149–1154. URL: https://www.ripublication.com/gjmbsv3n10_16.pdf (дата звернення: 04.02.2024).
15. Selvarajana B., Vadivalagan G. A Study on Management of Non Performing Assets in Priority Sector reference to Indian Bank and Public Sector Banks (PSBs). *International Journal of Finance & Banking Studies*. 2013. Vol 2. No 1. P. 31–42. URL: https://globaljournals.org/GJMBS_Volume13/10-A-Study-on-Management-of-Non.pdf (дата звернення: 04.02.2024).
16. Shapoval N.; Brik T.; Mylovanov T.; Vohra R.; Sobolev O.; Mykhaylov I. Selling non-performing loans: new evidence from Ukraine: report. KSE, 2019. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2019/05/NPL-KSE-04.22.2019.pdf> (дата звернення: 03.02.2024).
17. Statistics. URL: <https://www.statista.com/> (дата звернення: 06.02.2024).
18. The Global Economy. URL: <https://www.theglobaleconomy.com/> (дата звернення: 06.02.2024).
19. Vienna Initiative: NPL monitor for the CESEE region, 2023. URL: <https://npl.vienna-initiative.com/assets/Uploads/2023/NPL-Monitor-H2-2023-fv.pdf> (дата звернення: 06.02.2024).

REFERENCES:

1. Andrushchak, Ye. & Baran, O. (2014) Shliakhy vdoskonalennia upravlinnia problemnymy kredytamy v bankakh Ukrainy [Ways to improve the management of non-performing loans in Ukrainian banks]. *Formuvannia rynkovoї ekonomiky v Ukraini – Formation of a market economy in Ukraine*, iss. 31, part 1, pp. 42–48. Available at: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/17071/1/Rorm_Rynk_Econ_31_1_2014.pdf (Accessed Fer 03, 2024) [in Ukrainian]
2. Krot, L., Shapoval, L. and Fuhelo, P. (2020) Makroprudentsiine upravlinnia problemnymy aktyvamy bankivskykh ustanov [Macroprudential management of problem assets of banking institutions]. *Podilskyi visnyk: silske hospodarstvo, tekhnika, ekonomika – Podilskyi Visnyk: agriculture, technology, economy*, iss. 33, pp. 104–114. DOI: <https://doi.org/10.37406/2706-9052-2020-2-13> (Accessed Fer 03, 2024) [in Ukrainian]
3. Makarenko, Yu. & Onyshchenko, I. (2019) Teoretychni aspekty systemy upravlinnia problemnoiu zaborhovanistiu v bankakh [Theoretical aspects of the system of problematic debt management in banks]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, no. 1, pp. 18–23. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct36-70> (Accessed Fer 03, 2024) [in Ukrainian]
4. Natsionalnyi bank Ukrainy [National Bank of Ukraine] Available at: <https://bank.gov.ua/ua/> (Accessed Fer 03, 2024)
5. Prykazniuk, N. & Zahorodniuk, Yu. (2022) Suchasni pidkhody do upravlinnia problemnymy kredytamy v bankakh [Modern approaches to the management of non-performing loans in banks]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, iss. 73, pp. 103109. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.73-16> (Accessed Fer 03, 2024) [in Ukrainian]
6. National Bank of Ukraine (2018). Rishennia Rady NBU Pro diialnist Pravlinnia Natsionalnoho banku Ukrainy shchodo rozvytku bankivskoi systemy ta okremykh normatyvnykh aktiv z pytan bankivskoi diialnosti [Decision of

the NBU Council on the activities of the Board of the National Bank of Ukraine regarding the development of the banking system and certain regulations on banking activities]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/vr045500-18#Text> (Accessed Fer 05, 2024) [in Ukrainian]

7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2022). Postanova KMU Pro zabezpechennia zakhystu natsionalnykh interesiv za maibutnimi pozovamy derzhavy Ukraina u zviazku z viiskovoiu ahresiieiu Rosiiskoi Federatsii [CMU Resolution on Ensuring Protection of National Interests in Future Claims of the State of Ukraine in Connection with the Military Aggression of the Russian Federation]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187-2022-%D0%BF#Text> (Accessed Fer 05, 2024) [in Ukrainian]

8. Supreme Court of Ukraine (2018). Postanova Imenem Ukrainy Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu Sprava N 444/9519/12 [Resolution in the Name of Ukraine of the Grand Chamber of the Supreme Court Case No. 444/9519/12]. Available at: <https://verdictum.ligazakon.net/document/74838904> (Accessed Fer 05, 2024) [in Ukrainian]

9. Torianyk, Zh. & Fedorenko, V. (2019) Orhanizatsiino-teoretychni osnovy upravlinnia problemnymi aktyvamy bankivskykh ustanov [Organizational and theoretical foundations of management of distressed assets of banking institutions]. *Infrastruktura rynku – Market Infrastructure*, iss.35, pp. 455–463. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure36-70> (Accessed Fer 03, 2024) [in Ukrainian]

10. Anastasiou, Dimitris (2016) Management and Resolution methods of Non-performing loans: A Review of the Literature. *SSRN Electronic Journal*. Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2825819 (Accessed Fer 03, 2024).

11. Kang, Dongsoo (2018) Resolution of Non-Performing Assets: Experiences of Korea (English). Washington, D.C.: World Bank Group. Available at: <http://documents.worldbank.org/curated/en/465341585199455656/Resolution-of-Non-Performing-Assets-Experiences-of-Korea> (Accessed Fer 03, 2024).

12. Martin, R. (2021) NPL Trading Platforms: Experience from Europe. RCI-POD Webinar: Strengthening Asia's NPL Markets through Transaction Platforms. Available at: https://aric.adb.org/pdf/rcipod/episode_19/NPL%20Trading%20Platforms_Experience%20from%20Europe.pdf (Accessed Fer 03, 2024).

13. Nonperforming Loans in Asia and Europe – Causes, Impacts, and Resolution Strategies (2021): by John Fell, Maciej Grodzicki, Junkyu Lee, Reiner Martin, Cyn-Young Park, and Peter Rosenkranz. Asian Development Bank. Available at: <https://aric.adb.org/pubs/nplresolutionstrategies/npls-in-asia-and-europe-causes-impacts-resolution-strategies.pdf> (Accessed Fer 03, 2024).

14. Saxena, Shipra (2013) Management of Non Performing Assets in Banks – An Overview. *Global Journal of Management and Business Studies*, vol. 3, no. 10, pp. 1149–1154. Available at: https://www.ripublication.com/gjmbs_spl/gjmbsv3n10_16.pdf (Accessed Fer 04, 2024).

15. Selvarajana, B. & Vadivalagan, G. (2013) A Study on Management of Non Performing Assets in Priority Sector reference to Indian Bank and Public Sector Banks (PSBs). *International Journal of Finance & Banking Studies*, vol. 2, no 1, pp. 3142. Available at: https://globaljournals.org/GJMBR_Volume13/10-A-Study-on-Management-of-Non.pdf (Accessed Fer 04, 2024)

16. Shapoval, N.; Brik, T.; Mylovanov, T.; Vohra, R.; Sobolev, O.; Mykhaylov, I. (2019) Selling non-performing loans: new evidence from Ukraine: report. KSE. Available at: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2019/05/NPL-KSE-04.22.2019.pdf> (Accessed Fer 03, 2024).

17. Statistics. Available at: <https://www.statista.com/> (Accessed Fer 06, 2024).

18. The Global Economy. Available at: <https://www.theglobaleconomy.com/> (Accessed Fer 06, 2024).

19. Vienna Initiative (2023) NPL monitor for the CESEE region1. Available at: <https://npl.vienna-initiative.com/assets/Uploads/2023/NPL-Monitor-H2-2023-fv.pdf> (Accessed Fer 06, 2024).